

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 8/2014

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Else-Marie Merckoll

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning – om innhenting av spesialisterklæring

Beslutningsdato: 26. juni 2014

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Eva Klepsland Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas til følge. Saksomkostninger i anledning klagen dekkes i sin helhet.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav om 65 G etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, født ██████████, deltok i FN-tjeneste i ██████████ kontingent ██████████, ██████████ og ██████████ i henholdsvis ██████████ og ██████████/██████████. Etter tjenesten fremsatte han krav om yrkesskadeerstatning. I forbindelse med krav om yrkesskadeerstatning ble det i ██████████ utarbeidet spesialisterklæring av spesialist i psykiatri, Aud E. Pettersen. I erklæringen ble det konkludert med at skadelidte har en kronisk posttraumatisk stressreaksjon etter gjentatte traumer og tapsopplevelser fra -84 til han ble sykmeldt i -91. Den medisinske invaliditet ble satt 40 % i henhold til yrkesskadetabellen. Skadelidte ble i vedtak av 30. mars 1999 fra Forsvarets overkommando tilkjent kr. 1 910 548 i yrkesskadeerstatning for psykiske plager som følge av internasjonal tjeneste. Det ble lagt til grunnen medisinsk invaliditet på 40% og en ervervsuførhets på 100%. I vedtak av 2007 tilkjente SPK skadelidte kr 314 460 i billighetserstatning som følge av psykisk belastning under tjenesten. Skadelidtes fastlege ██████████ vurderte den medisinske invaliditet til 45 % i uttalelse av 2007.

Skadelidte fremsatte krav om 35 G etter kompensasjonsforskriften for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner i 2010. Etter gjennomgang av innhentet dokumentasjon samt dokumenter fra Forsvarets overkommando, fant SPK at saken var tilstrekkelig opplyst og tilkjente skadelidte full kompensasjon i vedtak av 2010. Det ble ikke innhentet spesialisterklæring etter det særskilte mandatet. Grunnbeløpet på oppgjørstidspunktet var kr. 75.641 og full kompensasjon utgjorde kr. 2 647 435. Fra dette gjorde SPK fradrag for tidligere utbetalt billighetserstatning på kr. 314 460. Videre ble det også gjort fradrag for tidligere utbetalt yrkesskadeerstatning fra Forsvarets Overkommando (FO) på kr. 1 946 379. Etter fradragene ble det utbetalt kr. 386 596.

Skadelidte klaget vedtaket fra SPK inn for klagenemnda, og hevdet at man ikke kunne gjøre fradrag for hele erstatningen som han tidligere hadde fått utbetalt, men bare for enkelte erstatningsposter. Klagenemnda la under henvisning til forskriften § 5, til grunn at skadelidte måtte tåle fullt fradrag for tidligere utbetalt yrkesskadeerstatning, herunder også den delen som relaterte seg til menerstatning, lidt inntektstap og forsinkelsesrenter, jf. sak 5/2011.

Skadelidte fremsatte krav om kompensasjon etter 65 G-ordningen den 26. juni 2012. SPK avslo kravet prinsipalt med den begrunnelse at det ikke foreligger en ny spesialisterklæring etter det særskilte mandatet hverken ved behandlingen av 35 G-kravet eller ved behandlingen av 65 G-kravet, og subsidiært med den begrunnelse at spesialisterklæringen i saken ikke besvarer det særskilte mandatet. Advokat Else-Marie Merckoll ved Langseth Advokatfirma DA har rettidig påklaget vedtaket på vegne av skadelidte ved klage datert 31. januar 2014. Det er anført at saken er tilstrekkelig opplyst og at det ikke er behov for å innhente ytterligere erklæringer i saken. Etter skadelidtes vurdering har SPK feiltolket klagenemnda når det legges til grunn at det er et absolutt krav etter ordningen at det skal innhentes spesialisterklæring i samsvar med mandatet. Videre vises det til at en slik forståelse heller ikke er i tråd med FDs tolkningsnotat. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket, og har sendt klagen frem for klagebehandling.

Både skadelidte og hans advokat møtte ved nemndsbehandlingen, og gjorde nærmere rede for sitt syn på saken. En representant for SPK møtte også.

2. Klagenemndas vurdering

Skadelidte er tidligere tilkjent erstatning under yrkesskadeloven av 16. juni 1989 nr. 65. I tillegg har han mottatt erstatning basert på en medisinsk invaliditet på 40 % under forskrift 2004-12-02 nr. 1563 om billighetserstatning og kompensasjon med 100 % av 35G etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 § 4. Det ble i medhold av samme forskrifts § 5 gjort fradrag for erstatning utbetalt under yrkesskadeloven.

I forbindelse med at erstatningsbeløpet etter at forskriften ble utvidet til 65G, fremsatte skadelidte krav om ytterligere erstatning i medhold av forskriften §§4a og 4b. SPK har avslått kravet under henvisning til at skadelidte ikke har villet fremstille seg for sakkyndig, hvilket er et krav et forskriften § 3, 2. ledd, 2. punktum.

Saken reiser spørsmål ved om det må innhentes en spesialisterklæring i samsvar med mandat fra Forsvarsdepartementet eller om den foreliggende medisinske dokumentasjon anses tilstrekkelig til å besvare mandatets spørsmål. Saken reiser videre spørsmål om hva de rettslige konsekvensene av å avstå fra å fremstille seg for sakkyndig vil være.

Klagenemnda har i tidligere vedtak 4/2013 uttalt lagt til grunn at det er *”et absolutt krav at det innhentes en spesialisterklæring som kan bidra til å vurdere og forklare skadelidtes helsesituasjon og sammenheng med senskader etter tjeneste i internasjonale operasjoner”*. Bakgrunnen for nemndas uttalelse knyttet seg til at det ikke forelå annen tilfredsstillende dokumentasjon som dannet grunnlag for å ta stilling til spørsmålet om årsakssammenheng, og SPK hadde avslått å innhente spesialisterklæring basert på en uttalelse om at *”Innhenting av spesialisterklæring i saken i dag mer enn 33 år etter tjenesten, vil ikke bøte på mangelen på tidsnær medisinske vurderinger foretatt av fagfolk for å vurdere årsaksforhold.”* Nemnda opphevet SPKs vedtak og hjemviste saken til ny behandling.

Nemnda uttalte i den forbindelse *”Formålet påvirker ikke de retningslinjer som følger av lovgivningen for så vidt gjelder krav til en fri bevisvurdering og krav om sannsynlighetsovervekt for årsakssammenheng, men det må stilles krav til at den enkelte skadelidte får sitt krav underlagt en grundig, uhildet og forståelig behandling i tråd med det forskriften nedfeller. Det fordrer blant annet at SPK rent faktisk – tross kompleksiteten i en rekke av sakene – foretar en fri og uhildet vurdering av hver enkelt sak, herunder gjennom innhenting av sakkyndighet i tråd med det forskriften har nedfelt som et absolutt krav, jf forskriften § 3, 2. ledd. Det er et absolutt krav om at det må foreligge nødvendig spesialisterklæring som tilfredsstillende det særskilte mandat fastsatt av Forsvarsdepartementet. Nettopp det faktum at svært mange saker etter den særskilte kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, medfører at det er svært viktig med grundige og utfyllende erklæringer fra en spesialist, med særskilt kompetanse til nettopp å vurdere så vel tjenestens mulige påvirkning som eventuelt etterfølgende omstendigheter som selvstendige årsaksfaktorer.”*

I sak 4/ 2013 avsto SPK å innhente sakkyndig erklæring, fordi saken ellers var så mangelfullt opplyst at det etter SPKs oppfatning ikke ville være mulig å sannsynliggjøre årsakssammenheng uansett. I aktuelle sak er problemstillingen motsatt. Det foreligger så vidt omfattende dokumentasjon i saken at skadelidte er av den oppfatning at det ikke er behov for ytterligere medisinsk vurdering. Skadelidte anfører at dokumentasjonen tilstrekkelig til å ta stilling til kravet. Under nemndsmøtet forklarte skadelidte at han ikke ønsker at det utarbeides ny erklæring i saken, idet det vil innebære en voldsom belastning for ham. Videre fremholdt

skadelidte at foreliggende erklæring sammenholdt med øvrig medisinsk dokumentasjon er i tråd med det særskilte mandatet.

SPK har basert på at det ikke foreligger en spesialisterklæring etter forskriften § 3, truffet den konklusjon at skadelidte ikke har krav på kompensasjon. SPK har videre lagt til grunn at den foreliggende medisinske dokumentasjon sett i sammenheng ikke tilfredsstillende det særskilte mandat.

Etter nemndas syn vil rettsvirkningene av ikke å innhente spesialisterklæring, være ulike for SPK og for skadelidte. SPK skal påse at saken er tilstrekkelig opplyst og gjennom det innhente spesialisterklæring iht. særskilt mandat, med mindre det allerede foreligger tilsvarende dokumentasjon i saken. Avslår SPK kravet uten at slik erklæring er innhentet, vil vedtaket oppheves og hjemvises til ny behandling. Avstår derimot skadelidte fra å medvirke til at spesialisterklæring iht. mandat, må SPK ta stilling til kravet basert på foreliggende dokumentasjon. SPK kan ikke tvinge skadelidte til å fremstille seg for sakkyndig, men kan eventuelt få innhentet en vurdering fra en spesialist som baserer sine vurderinger og konklusjoner på foreliggende skriftlig materiale. SPK kan ei heller unnlate å ta stilling til kravet. Rettsvirkningene av manglende medvirkning til innhenting av spesialisterklæring iht. særskilt mandat må etter dette medføre at SPK må foreta en fri bevisvurdering basert på foreliggende dokumentasjon i saken. Nemnda vil i den sammenheng presisere at nettopp fravær av medvirkning til å få saken tilstrekkelig opplyst, kan gå utover skadelidte, som bærer bevisbyrden for at tjenesten er årsak til hans plager – helt eller delvis. Betydningen av en uavhengig vurdering av en spesialist med særlig kompetanse på området, er helt sentral for å kunne ta stilling til årsakssammenheng i saker med kompliserte og omtvistede medisinske årsaksforhold. Det vises for så vidt til Rt 1998 s 1565 (s 1571). Dersom skadelidte ikke medvirker til at det blir foretatt en sakkyndig vurdering, vil dette således kunne få konsekvenser for hans mulighet til å nå frem med sitt krav.

I nærværende sak foreligger det en erklæring fra spesialist i psykiatri, Aud E. Pettersen, som er utarbeidet i forbindelse med fremsatt krav om yrkesskadeerstatning i 1997. Erklæringen er avgitt før det ble utarbeidet særskilt mandat fra Forsvarsdepartementet. Spørsmålet er dermed om erklæringen isolert eller i sammenheng med annen dokumentasjon i saken, tilfredsstillende mandatet etter kompensasjonsordningen. Mandatet oppstiller krav om at en erklæringen skal inneholde en beskrivelse av skadelidtes bakgrunn, forholdet til stimulantia, en beskrivelse av faktiske forhold ved tjenesten, utviklingen av psykiske symptomer, behandling og funksjon etter tjenesten. Det skal videre gis en beskrivelse av nåsituasjonen og det skal foretas en vurdering etter nærmere angitte kriterier relatert til om det foreligger en psykisk belastningslidelse og årsak til denne, samt konsekvenser av denne funksjonsmessig og behandlingsmessig. Det skal fastsettes en medisinsk invaliditet og det skal treffes en konklusjon.

SPK har ikke i sine anførsler påvist hvilke områder i psykiater Pettersens erklæring som etter deres vurdering ikke tilfredsstillende det særskilte mandatet. SPK har heller ikke vist til hvilke opplysninger som for øvrig mangler for å kunne ta stilling til kravet. Nemnda finner erklæringen kortfattet, men den besvarer i hovedsak de spørsmål mandatet reiser, herunder en beskrivende del, en årsaksvurdering, en vurdering av medisinsk invaliditet og en funksjonsvurdering. Erklæringen utfylles av annen foreliggende medisinsk dokumentasjon i saken.

Etter nemndas syn er erklæringen så vidt gammel at det på generelt grunnlag ville være påkrevet med en ny vurdering av skadelidte. I aktuelle sak forefinnes dog omfattende dokumentasjon på skadelidtes plager – i form av tidsnære bevis, eldre, sakkyndige erklæringer, trykvedtak samt tidligere vedtak om yrkesskadeerstatning basert på en juridisk prøving av

saken bevis i forbindelse med yrkesskadekravet og i forbindelse med krav under 35G-ordningen. Det er ingen motstrid mellom de avgitte erklæringer for så vidt gjelder spørsmålet om årsakssammenheng mellom tjeneste og psykisk lidelse. Det har ei heller på noe tidspunkt vært reist spørsmål ved graden av skadelidtes ervervsuførhet. Det har vært ytterligere hendelser i skadelidtes liv, som ville kunne ha hatt betydning for hans psykiske utvikling, men også disse var kjent på tidspunktet for avgivelse av spesialisterklæring og ved trygdevedtak. Det er ikke fremkommet noen opplysninger i ettertid som innebærer grunn til å revurdere de tidligere samstemte konklusjoner. Det er ei heller tilkommet nye opplysninger om skadelidtes helsetilstand som skulle tilsi et annet resultat for så vidt gjelder hans ervervsuførhet. På denne bakgrunn finner nemnda at den foreliggende medisinske dokumentasjon samlet tilfredsstillende Forsvarsdepartementets mandat.

Spørsmålet blir heretter om skadelidte har krav på kompensasjon etter kompensasjonsforskriften § 4a, herunder om han utover å oppfylle vilkårene for kompensasjon etter 35 G, oppfylder de beviskrav og bevistema som gjelder etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12b.

Det forutsetter at det er tilstrekkelig sannsynliggjort at skadelidte har pådratt seg en varig ervervsmessig uførhet som kan tilbakeføres til den tjenesterelaterte psykiske belastningsskaden, jf. forskriften § 3 første ledd. Det er den skadelidte som bærer bevisbyrden for at den psykiske belastningslidelsen er en nødvendig betingelse for skadelidtes ervervsuførhet.

Det skal legges til grunn en fri bevisbedømmelse. Det innebærer at man etter en fri vurdering av de bevis som er fremlagt i saken, avgjør hvilket saksforhold som skal legges til grunn for avgjørelsen.

Sakens dokumenter tilsier at det lite tvilsomt at skadelidte er påført en psykisk belastningsskade som følge av utenlandstjenesten og at dette er årsak til hans ervervsuførhet. Det har ikke på noe tidspunkt vært tvil om årsakssammenheng etter de alminnelige beviskrav etter yrkesskadeordningen og ei heller under 35G-ordningen. Det er ei heller fremkommet opplysninger som tilsier at skadelidte av andre årsaker ville ha falt ut av yrkeslivet. Skadelidte er 100% ufør.

Det alminnelige beviskravet etter forsvarspersonelloven § 12b anses derfor for oppfylt.

Klagen tas etter dette til følge. Skadelidte tilkjennes kompensasjon tilsvarende 65 G med fradrag for tidligere erkjent erstatning.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 31 281,25 inkl. mv. Kravet gjelder en tidsbruk på 11 timer og 55 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 11, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Salærkravet tas til følge.

3. Konklusjon

Klagen tas til følge når det gjelder kravet om økt kompensasjon.

Klagen hva gjelder salærkravet etterkommes fullt ut.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 31 281,25 inkl. mv.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, x. august 2014

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder